

Naročnine: ena mesečno 25 Din, za
inozemstvo 40 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Knašjeva ulica 5. Telefon 107.
3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telefon
št. 440.

Celje: Kocanova ul. 2. Telefon 107. 190.

Rokopisi se ne vračajo. - Oglaš po tarifi.

JUTRO

Upravišтво: Ljubljana, Prešernova ul. 54.

Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126

Inseratni oddelček: Ljubljana, Prešernov

ulica 4. Telefon št. 2492.

Podružnica Maribor: Aleksandrova cest

št. 13. Telefon št. 455.

Podružnica Celje: Kocanova ulica št. 2.

Telefon št. 190.

Računi pri pošti, ček. zavodih: Ljubljana

št. 11.842; Praha čísto 78.180; Wien

Nr. 108.241.

Ljubljana, 5. marca.

Novi režim je prevzel na sebe ogromno, odgovornosti polno nalogo, da izvede Jugoslavijo iz vrtnice političnih strasti, ki so uničevale ves napredek in kvarile vsak red, v sigurni pristan mirne konsolidacije. Ni ga resničnega patriota, ki bi iskreno ne želel, da plemenita namera našega kralja v polnem obsegu uspe. Vlada je klical vse ljudi dobre volje na sodelovanje in je v celi državi našel odziv, ki dokazuje, da se ogromni del naroda dobro zaveda kaj pomeni zanj trdnja, na znotraj in na zunan konsolidirana Jugoslavija.

V najboljši volji so se seveda zlasti že v prvih tednih našli ljudje in krogi, ki so menili, da so razni reformni projekti in načrti, kakor so si jih oni zamislili, edini spas Jugoslavije. Deževalo je memorandov, vlaki so bili polni deputacij v Beograd in odrešeniki Jugoslavije so si s svojimi edino probatnimi recepti za ozdravljenje države podajali v Beograd kljuko, da se vrata skozi več zapirani niso dala. V predsedništvu vlade je nagradena politična, gospodarska, socialna, kulturna, apoteka, od katere bi lahko smrt storile vse države sveta in ne samo Jugoslavija.

Mi smo na tem mestu že imeli priliko baviti se z enim ali drugim teh zdravilnih receptov, ki so — to bi hoteli znova povdariti — večinoma napisani v najboljšem namenu, toda skoro redno tudi z najmanjšim poznavanjem prilik in z minimalnim realnim razumevanjem posledic. Sem spadajo razni gospodarski in socialni memorandi, med posebnimi specialitete pa smemo tudi šteti dr. Gosarijev uradniški recept. Zlasti mnogo je načrtov, kako bi se moglo kar najbolje štediti. Budžetska kirurgija je najbolj priljubljena stroka naše splošne državne medicine in redukcija ter demontaža se zdi premočnim višek umetnosti.

Mnogi taki sanacijski predlogi so seveda od muh in je morda najboljši argument zoper nje. Drugi zopet se pojavljajo v sugestivni obliki in je treba o njih v največji javnosti razpravljati ter jih odkriti, lasno in odločno zavrniti.

V to kategorijo spada nedvomno nedavna senzacija o demontaži ljubljanske univerze. Naša javnost je predobro veda, da je redukcija našega vseučilišča bila pod prejšnjimi režimi že ometovano predmet prav resnih in opasnih namer. Pred nekaj dnevi sta dva naša dnevnika katerih intimi odnošaji z zelo vplivnimi krogi so notorični prvi zagrebniki in drugi beograjski, objavila vest o popolnem demontiranju ljubljanske univerze in to s takimi podrobnostmi, da preko te objave n'kdo pri nas ne bi smel z molkom. Sugestija da imamo v Jugoslaviji preveč visokih šol in da bi lahko s primerno redukcijo mnogo prihranili, se smatra pri nas v Sloveniji, kolikor se tiče ljubljanske univerze, za nepotrebno in škodljivo provokacijo, v drugih delih države pa ne mislijo čisto tako. Pri posebni pažnji, katero so danes uredništva dolžna posvečati svojim informacijam, je objava »Morgenblatta« in »Vremena« v vsej državi vzbudila nemalo pozornost. Treba je bilo takoj vse storiti, da se opasna sugestija kar najodločnejše zavrne in pobije. Tej potrditvi dolžnosti se je seveda »Jutro« z vnueno odzvalo: izzvali smo takojšen energičen demanti prosvetnega ministrstva, ki je pomiril našo javnost, istočasno pa je rektor ljubljanske univerze v našem listu vsem, ki bi v nepoznanju razmer mogli verjeti v izvedljivost lansiranega projekta, avtoritativno dokazal vso blaznost demontativne ideje. Poskusni balon se je razpočil...

Naš kolega iz Kopitarjeve ulice skuša sedaj naknadno obračunavati z onimi, ki so demontažno idejo objavili, ter se postavlja na stališče, da se je s tem hotelo provocirati slovenski narod ter ga spraviti v nasprotstvo z vladajočim režimom. Mi mislimo, da ta metoda ni prava, in smo daleč od tega, da bi brez sigurnih dokazov iznašli take hude očitke, ki so v danem slučaju tudi očividno absurdni. »Morgenblatt« in »Vreme« kot provokatorja, ki hočeta slovenski narod naščuvati proti režimu ter mu vzeti zaupanje v novo stanje — to je pa vendarle v'šek. Tudi zahtevo po poostitvi konfiskacijske prakse moramo s stališča ugleda slovenske žurnalistike odločno zavrniti. Pač pa je treba apelirati na zagrebške in beograjske novine, naj bodo glede specifičnih slovenskih vprašanj tako obzirne, kakor pričakujejo obzirnosti od nas v zadevah, ki so pri srcu Hrvatov ali Srbov.

Položaj našega časopisa je zelo delikaten in treba si je le prečitati določbe zakona o zaščiti države da se razvidi, kako velika odgovornost je danes na novinarjih. To odgovornost bodo tem lažje nosili, čim solidarnostjo bo njihovo delo in čim bolj se bodo čuvali medsebojnih, iz starih strasti izviraajočih sumničij in napadov. V tej zvezi moramo zavrniti tudi nizkotna podt'kaja, ki jih že nekaj časa sem prakticira zagrebška »Narodna politika«. Nedavno je londonski »Daily Tele-

Velike težkoče v Ženevi

Dva tabora v manjšinskem problemu — Manjšinska razprava odgojena — Kumanudi pri Chamberlainu — Uspeh Male antante

Ženeva, 5. marca. Glede manjšinskega vprašanja ima Društvo narodov danes svojo posebno senzacijo. Seja sveta Društva narodov ki je bila napovedana za ob 4. popoldne in na kateri bi se bila morala pričeti po dnevnem redu določena razprava o manjšinskem problemu, je bila odgojena najprej do pol 6 zvečer, pozneje pa sploh na nedoločen čas, tako da se nocoj v Ženevi sploh ne ve, kdaj se bo vršila prihodnja seja. Ta povsem nepričakovana odgoditev je posledica razdvojenosti, ki je zavladala med odločujočimi činitelji. Na eni strani stoji Anglija in Nemčija, na drugi strani pa Francija z Malo antanto in Poljsko. Mala antanta in Poljska so s svojim odločnim stališčem vsekar dosegli diplomatski uspeh, ki ima mnogo večji značaj, kakor pa je samo formalnost programa ene seje.

Ženeva, 5. marca. Zastopnik zunanega ministra dr. Kumanudi je pošel davi angleškega zunanega ministra Chamberlaina, s katerim je imel pol ure trajajočo konferenco. Nato je bil v daljši konferenci pri francoskem zunanjem ministru Briand Chamberlaina so tekot dopoldneva posetili tudi nekateri drugi diplomati. Opoldne je Chamberlain sprejel novinarje ter jim podal več izjav, ki so nenavadno odločne in značilne za položaj v Ženevi. Glede narodnih manjšin je Chamberlain v svoji izjavi naglasil, da mora priti Društvo narodov že enkrat na čisto, kako politiko naj vodi v teh stvarih, ki so vendar definitivno urejene z mirovnimi pogodbami in o katerih ima svet Društva narodov svoje posebne skušnje. Chamberlain je dejal dalje: »Po svojih osebnih skušnjah, ki sem jih pridobil pri reševanju raznih manjšinskih peticij, vem, da je število prošenj ki so bile dobro in povoljno rešene, razmeroma visoko. Idealno bi bilo, če bi se vse te prošnje mogle rešiti prej, preden pridejo pred svet Društva narodov ali odbor trojice. S temi besedami je Chamberlain zavzel stališče za prvi Dandurandov predlog o novem postopanju z manjšinskimi prošnjami.

Chamberlain je nadaljeval: »Ves problem je tako kompliciran, da ga na tem zasedanju nikakor ne bo mogoče rešiti. Morali ga bomo odgoditi na prihodnje zasedanje.« V teh besedah vidijo tukajšnji krogi odgovor poljskega zunanjemu ministru Zaleskemu in izjavo proti stališču, ki ga zavzemajo Francija, Mala antanta in Poljska. Te zahteve da Društvo narodov principijelno in kategorično izjavi, da je smatrati manjšinsko vprašanje z mirovnimi pogodbami v vsakem pogledu

rešeno ter da se dosedanj modus procedendi ne sme spremeniti. Na vprašanje novinarjev, dali bo tedaj stvar dana sedaj v proučevanje posebnemu odboru ali kaj sličnega, je Chamberlain izjavil: »Seveda, ta zadeva se mora sedaj točno in skrbno proučiti. Morali bomo sploh skrbeti za to, da se določi točen program prihodnjega zasedanja. Nadejam se, da javno mnenje (tisk) ne bo imelo preglobokega dojma od tega razvoja stvari, vsaj ne večjega, kakor mu v resnici pritiče. Svet Društva narodov in njegovi državniki imajo tudi druga važna vprašanja, ki jih morajo rešiti. Tudi s temi vprašanji se moramo baviti. Ni treba precenjevati važnosti samega manjšinskega vprašanja.«

Končno je Chamberlain na vprašanje novinarjev, dali se bo sestal z nemškim zunanjim ministrom dr. Stresemannom izjavil: »Da imava se o marsičem porazgovoriti. Tako o reparacijskem vprašanju, s katerim se sedaj bavi odbor strokovnjakov. Tudi z Briandom se bova sestal in razgovarjala o važnih zadevah.« Na vprašanje, ali namerava z drugimi državniki razpravljati tudi o vprašanju evakuacije Porenja, se je Chamberlain najprej nekoliko zamislil, nato pa odgovoril: »Seveda, govorili bomo o vsem tem. Zlasti pa bomo razmotrivali vprašanje, ali naj se osnuje odbor za konstituiranje sporazuma, o čemer smo razpravljali že v Ženevi in v Luzanu. Mislim pa, da tokrat glede teh vprašanj še ne bo prišlo do nikakih konkretnih sklepov.«

★

Ženeva, 5. marca. Glavno tajništvo Društva narodov je v revidni obliki opoldne objavilo kanadski predlog za zboljšanje postopanja pri obravnavanju manjšinskih pritožb. Stvarno se vsebina že zna, predloga zaradi te revizije ne bo spremenila. Revizija se nanaša samo na nekatere pomanjkljivosti predlogov, posebej o glede obravnavanja nujnih primerov, v katerih lahko tožitelji predložijo pritožbo ne samo svoji vladi, temveč v dvojniki tudi takoj glavnemu tajniku Društva narodov. Razen tega se določa da lahko pravni odbor v primeru, ako se pritožba ne upošteva, v točno določeni obliki objavi pritožbo. Končno se določa, da se manjšinske prošnje na prizadete vlade lahko vlagajo ne samo iz dotične države, temveč tudi iz inozemstva.

Ženeva, 5. marca. Danes popoldne se je vršilo zopet več privatnih razgovorov. Med drugimi sta poljski zunanji minister Zaleski in nato italijanski delegat Scialoja obiskala angleškega zunanega ministra Chamberlaina. Razgovori so se nanašali na manjšinski problem. Zvečer je odšel dr. Stresemann na sedež francoske delegacije, kjer je za dalj časa obiskal zunanega ministra Brianda.

Jugoslavija zahteva pripustitev svojega zastopnika k manjšinski debati

Naši zahtevi so se pridružile Češkoslovaška, Poljska, Grčija in Rumunija — Fotičeva spomenica naglašja, da naša vlada ne bo priznala sprememb v manjšinskem postopku, ako bodo sklenjene brez njene pristanka

Ženeva, 5. marca. r. V smislu note, ki jo je izročil naš delegat Fotič generalnemu tajniku sveta Društva narodov, so zastopniki Male antante, Poljske in Grške v Parizu izročili slične spomenice francoski vladi. Enak korak so podvzeli zastopniki omenjenih držav tudi v Londonu. Na ta način bodo po čl. 4. točka 4. pravilnika Društva narodov zastopniki prizadetih držav pozvani bodisi v svet o priliki razprave manjšinskega vprašanja, ali pa bodo eventualni sklepi sveta glede izprememb dosedanjega postopanja z manjšinskimi peticijami sprejeti v popolnem soglasju zainteresiranih vlad.

Predstavnik Litve je, že zahteval udeležbo v svetu pri razpravi o manjšinskih proceduri, vendar pa je bil odbit. Z večerajšnjim sklepom na svoji zaupni seji je svet Društva narodov odstopil zahtevo Litve v proučitev posebnemu pravniškemu komiteju.

Naša nota prepušča svetu, da postopa, kakor se mu zdi primernejše. V bistvu pa naglašja, da naša vlada ne bo priznala za obvezne onih sprememb v postopanju z manjšinami, ki bodo sprejete brez njenega pristanka. Svet Društva narodov je postavljen torej pred alternativo, da sprejme sklepe brez zainteresiranih vlad, ali pa da spremeni dosedanje postopanje z manjšinami, ki itak presega obveznosti, sprejete v manjšinskih konvencijah. V ženevskih krogih prevladuje mnenje, da bo svet Društva narodov pritegnil tudi našega predstavnika, kako namerava izvesti kakršnekolik izpremembe.

Naša delegacija je sprejela uradno obvestilo sveta Društva narodov o odgoditvi razprave o sporu z Madžarsko glede Belja. Naša vlada se s tem ni odrekla nobenim pravicam in ta korak nikakor ne prejudicira nadaljnjim odločitvam.

Stavka odvetnikov v Egiptu

Kairo, 5. marca. (lo.) Domači odvetniki so pričeli s protestno stavko proti novemu zakonu o odvetniških takсах.

V Ženevi se bodo vršila zaključna pogajanja za prijateljsko pogodbo z Grčijo

V Atenah doseženi sporazumi so odobreni — Venizelos odpotoval v Ženevo da osebno vodi zadnje razgovore za prijateljski pakt

Beograd, 5. marca. Tekom današnjega dne se je vršil v zunanjem ministrstvu zadnji pregled protokolov o sporazumih ki so bili sklenjeni povodom nedavnih pogajanj med našo delegacijo in grško vlado v Atenah glede svobodne cone v Solunu, glede tranzitnega prometa na progi Gjevgjellia-Solun in glede drugih doslej spornih vprašanj. Pogodbe nanašajoče se na našo svobodno cono v Solunu in na železniški promet iz naše države do Soluna so že definitivno redizirane in pripravljene za podpis. Zato hosta odpotovala lutri v Ženevo grški poslanik na našem dvoru Polihronides in tajnik zunanjega ministva dr. Iv. Subotić, ki je vodil pogajanja v Atenah. Poslanik Polihronides bo obvestil o doseženem sporazumu in v Beogradu izvršenih zadnjih korekturah grškega zunanjega ministra Karapanosa, dočim bo dr. Subotić informiral dr. Kumanudija.

Rešitev teh vprašanj je bila priprava za sklenitev prijateljskega pakta med Jugoslavijo in Grčijo. Načelni sporazum glede prijateljskega pakta je bil dosežen že lansko

lezen povodom bivanja g. Venizelosa v Beogradu. O priliki sedanjega zasedanja sveta Društva narodov sta zunanja ministra dr. Kumanudi in Karapanos izmenjala v Ženevi misli o formalni strani prijateljskega pakta. Razgovori v Ženevi gredo za tem da bi se prijateljska pogodba sklenila na isti ali slični osnovi kakor je bila sklenjena prijateljska pogodba med Srbijo in Grčijo leta 1913. V svrhu definitivnega sporazuma prispe v Ženevo tudi grški ministriški predsednik Venizelos, ki je nocoj že odpotoval iz Aten. G. Venizelos polaga na prijateljski pakt z Jugoslavijo posebno važnost in hoče osebno z našimi predstavniki sestaviti besedilo tega pakta. V Ženevi se bo takoj po svojem prihodu sestal z dr. Kumanudijem in Karapanosom posetil pa bo tudi zunanega ministra dr. Marinkovića. Ni še gotovo, ali bo prijateljski pakt podpisan takoj po definitivnem sporazumu v Ženevi ali pa šele v Beogradu, kamor bi v tem slučaju odpotovala skupno z dr. Kumanudijem tudi Venizelos in Karapanos.

Švicarsko posojilo Drž. hipotekarni banki

Drž. hipotekarna banka je dobila v Švici posojilo 6 milijonov frankov — Kako nam škoduje pomarčljiva informativna služba

Beograd, 5. marca. Direktor Hipotekarne banke Gjuričić, ki se je večeraj vrnil iz inozemstva, je izjavil o pogajanjih ki jih je vodil v inozemstvu da je zaključil posojilo v višini 6 milijonov švicarskih frankov, torej 66 milijonov dinarjev, pri Société de Banque Suisse, s katerim zavodom je že prej imela Državna hipotekarna banka poslovne zveze. Pogoji tega posojila so identični s pogoji posojila, ki je bilo sklenjeno l. 1926. Sedanje posojilo je bilo zaključeno za potrebe Hipotekarne banke same ter se bo uporabilo za kredite.

Direktor Gjuričić je nadalje izjavil, da je bilo posojilo zaključeno v skromnem razmerju zato, ker se z zastopniki švicarskega denarnega trga ne more

drugače delati z ozirom na to, da je njihovo mnenje o nas skromno. To je vsekakor velika pogrška naše informativne službe v inozemstvu, ki je pod vsako kritiko. Mnoge švicarske ugledne osebnosti iz finančnega sveta so na pr. vpraševale direktorja Gjuričića, ali se pri nas proizvaja pivo. To se dogaja v času, ko stoji na čelu Narodne banke industrialec piva Nadalie je direktor Gjuričić izjavil, da se bo najeto posojilo uporabilo pred vsem za kritje kreditov privatnih oseb, ki so se prijavile. Posojilo bo odobrilo ministrstvo trgovine in industrije ter se bodo krediti pričeli deliti sredi tekočega meseca. Upravni odbor Državne hipotekarne banke je posojilo že odobril.

Borba za pravoslavno cerkveno ustavo

Informacije beograjske »Politike« o stališču Svetega sinoda k zahtevam bosanskih pravoslavnih vernikov

Beograd, 5. marca. r. V zvezi z verskimi zakoni, ki jih sestavljajo v ministrstvu ver, je nastal v pravoslavnih krogih živahen pokret za očuvanje avtonomije pravoslavnih cerkvenih občin. Ta pokret je zlasti živahen v Bosni in Hercegovini, odkoder je prispela v Beograd večja deputacija, ki je izročila merodajnim krogom obširno spomenico. V tej spomenici zahteva, da se v novem zakonu o pravoslavni cerkvi zagurava pravica, da narod sam voli duhovnike ter da se premoženje cerkvenih občin uporablja pod kontrolno, naroda izključno le v prosvetno-verske namene. K tej zahtevi je zavzel svoje stališče tudi Sveti sinod kot vrhovna cerkvena oblast pravoslavne cerkve v naši državi. O stališču Svetega sinoda poroča današnja »Politika«:

»Načrt zakona o pravoslavni cerkvi in načrt cerkvene ustave sta sestavljena na podlagi skrbno zbranih podatkov iz vseh cerkvenih oblasti. Te načrte se je vsestransko in temeljito proučevalo tekom zadnjih desetih let. Predsturala lihi je tudi posebna komisija, ki lo je imenovali ministstvo ver. Na osnovi materiala, ki je bil zbran na ta način, je prišlo do znanega sporazuma med vlado in arhilejskim saborom in le bil načrt zakona s kraljevim ukazom že predložen bivši Narodni skupščini v svrhu uzakonitve. Po teh načrtih bi se morala celokupna pravoslavna cerkev urediti po enotnem načelu brez vsakršnih izjem in ob-

lastnih tendenc.

Za osnovo teh načrtov je služila dosedanja ureditev bivše karlovačke metropolije, zlasti pa uredba bosanske — hercegovskih eparhij, ki je bila najnovejšega datuma. Uredbe in zakoni, ki so doslej veljali za kraljevino Srbijo, Jžno Srbijo in Crno goro, se skoraj niso upoštevale. Novi zakon pomeni torej za Bosno in Hercegovino zelo malo, neznatno modifikacijo, pač pa pomeni popolno novost za ostale pokrajine pravoslavne cerkve, ki imajo ogromno večino. Vendar pa ta večina v želji, da pride čim prej do enotne ureditve pravoslavne cerkve, ne dela nikakih težkoč. Zato je najmanj upravičeno, da oporekajo novemu zakonu naš pravoslavni državljani iz Bosne in Hercegovine in to tem manj, ker so vseh poslednjih 10 let neprestano stavili nekatere svoje posebne zahteve in jih hoteli vsiliti vsoj ostali pravoslavni cerkvi. Tudi zadnja deputacija iz Bosne in Hercegovine je predložila svoje posebne zahteve, ki bi jih bilo zelo težko sprejeti. Značilno pa je, da ta deputacija, ki govori v imenu bosansko-hercegovske eparhije, ni predstavnica pravoslavne klerusa teh pokrajin. Izmed desetih članov deputacije je bil samo eden duhovnik. Prilike in življenski interesi celokupne pravoslavne cerkve zahtevajo, da se čim prej izvede stvarno edinstvo pravoslavne cerkve in uzakonijo sestavljeni načrti.

Ovire na splitski progi

Zagreb, 5. marca. n. Po informacijah zagrebške železniške direkcije na liški progi se najmanj osem dni ne bo mogoče obnoviti prometa. Proga je na več predelih še tako zatrpata s snegom, da je kljub največjim naporom ni bilo mogoče prodreti. Promet se vrši za enkrat samo na krajših progah in še to le v minimalnem obsegu.

Preiskava proti Vučitrnu

Beograd, 5. marca. n. Današnji beograjski listi objavljajo nekatere podrobnosti o preiskavi proti morilcu Ziji Vučitrnu. Na pristojnem mestu se doznava, da je uvedena v tej zadevi preiskava tudi v Beogradu. Zaslisane so bile osebe, ki so bile z Vučitrnom v družbi v času njegovega bivanja v Beogradu.

Pirotka konferenca

Pirot, 5. marca. n. Danes dopoldne je bila redna seja mešane jugoslovensko-bolgarske komisije, za rešitev spornih obmejnih vprašanj med našo državo in Bolgarsko. Po končani seji je bil izdan komunikat, ki sporoča, da je bil zopet dosežen sporazum o mnogih točkah, tičočih se obmejnega prometa dvostanikov.

Včerašnje vreme

Beograd, 5. marca. n. Po poročilu beograjskega observatorija je bila temperatura danes nekaj višja kakor včeraj. Skoro v vseh krajih države je bilo v pretekli noči in dopoldne oblačno ponekod pa je padal tudi sneg. Led na rekah še ni krenil dalje. Pričakuje se v dveh ali treh dneh toplejše vreme, na kar bo led krenil dalje po vodi. Podatki o temperaturi so naslednji:

Ljubljana: oblačno, sneg. —4. Zagreb: oblačno, —2. Petrovaradin: —4. Beograd: oblačno, —4. Sarajevo: oblačno, —2. Niš: sneg, —3. Skopje: sneg, —8.

Uveljavljenje proračuna

Beograd, 5. marca. 6. Po informacijah iz finančnega ministva državnih proračunov se ne bo tako kmalu gotov, kakor se je prvotno mislilo. Proračun pa bo vsekakor izdelan tako, da bo stopil v veljavo v početku proračunskega leta, t. j. 1. aprila. Ker se hoče z novim proračunom uveljaviti nova finančna politika, se proračun zelo pazljivo izdeluje in so bile zaradi tega zgodnje vesti, da bo uveljavljen že prihodnja leto.

